

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS
ĮSTATYMO NR. I-2044 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
TIKSLINIŲ KOMPENSACIJŲ ĮSTATYMO NR. XII-2507 PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS IKITEISMINIO ADMINISTRACINIŲ GINČŲ
NAGRINĖJIMO TVARKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1031 2, 3, 5, 11, 13, 14, 20 IR 21
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ
GALIMYBIŲ ĮSTATYMO NR. IX-1826 5, 7 IR 15¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TRANSPORTO LENGVATŲ ĮSTATYMO NR.
VIII-1605 7 IR 7¹ STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO
PROJEKTŲ (toliau – Projektai)
(TAP-22-1368) (TAIS Nr. 22-8148(3))**

2022-08-10 Nr.NV-2304

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atsižvelgiant į Projektų aiškinamajame rašte nurodytus Projektų uždavinius, vienas kurių - panaikinti asmenis su negalia diskriminuojančias sąvokas ir apibrėžti naujas sąvokas, atsižvelgiant į ratifikuotos Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo nuostatas, ir į tai, kad Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas Nr.1) Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas dėstomas nauja redakcija (toliau – Projektas), siūlome sistemškai įvertinti Projekto 2 straipsnio 5 dalyje nustatomos sąvokos „asmuo su negalia“ apibrėžties tikslumą ir svarstyti galimybę ją tobulinti įvertinant šiuos aspektus. Pirma, ar siekiant Projektų nurodytų uždavinių įgyvendinimo, „dalyvumas“ neturėtų būti taikomas ir nepilnamečių atžvilgiu, juolab, kad teikiamos naujos sąvokos „dalyvumo lygis“ apibrėžties turinys sietinas su asmens galimybėmis dalyvauti visuomenės gyvenime, o tai taikytina ir nepilnamečių su negalia atveju. Antra, atsižvelgiant į subjektų, kuriems taikomas Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (toliau – Įstatymas) (Projekto 1 straipsnio 2 dalis), grupę, pastebime, kad sąvokos „asmuo su negalia“ apibrėžtyje vartojama formuluotė „šio įstatymo nustatyta tvarka nustatytas neįgalumo lygis arba 55 procentų ar mažesnis dalyvumo lygis“ kelia ir reguliavimo pakankamumo klausimą, nes keičiamame Įstatyme nėra nuostatų, reguliuojančių asmens pripažinimo asmeniu su negalia ar nustatytos negalios prilyginimo neįgalumui pagal šį Įstatymą tuo atveju, kai negalia būtų nustatyta užsieniečių kilmės valstybėje (pavyzdžiui, tokia tvarka taikoma užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje). Manome, kad Įstatymą dėstant nauja redakcija, nurodytos aplinkybės ar asmenų su negalia atžvilgiu taikytinos išimtys turėtų būti įvertintos ir nustatytos Projekte.

2. Atsižvelgiant į nuostatos reguliavimo tikslą, siūlome tikslinti Projekto 2 straipsnio 16 dalyje pateiktos sąvokos „prieinamas bendravimo būdas“ apibrėžtį: arba atsisakyti žodžio „informacinę“, nes šio straipsnio 15 dalyje pateikta „prieinamos aplinkos“ sąvoka apima ir

informacinę aplinką, arba apibrėžti (ar atskleisti tekste), kas laikytina prieinama informacine aplinka.

3. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme apibrėžta, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra - viešojo administravimo subjektų veikla prižiūrint, kaip ūkio subjektai laikosi teisės aktų ir administracinių sprendimų, Projekto 5 straipsnio 2 dalies 2 punkte būtų tikslinga nurodyti ne tik kontrolę, bet ir priežiūrą, nes tokia sąvoka vartojama ir šio straipsnio 4 dalies nuostatose.

4. Projekto 6 straipsnio 3 dalies nuostatą „Vadovaudamasis valstybės ir visuomenės interesu, jis plėtoja lietuvių gestų kalbos funkcionavimą, visuotinį jos išteklių prieinamumą ir gausinimą“ siūlome konkretizuoti, atsisakant jos deklaratyvaus pobūdžio, aiškiai suformuluojant, kas šiuo atveju laikytina lietuvių gestų kalbos visuotiniu išteklių prieinamumu ir gausinimu, ir koks valstybės ir visuomenės interesas šiuo atveju yra aktualus.

5. Projekto 7 straipsnio 3 dalis turi būti suderinta su Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 12 straipsnio 6 dalies reguliavimu.

6. Projekto 8 straipsnio 2 dalyje siūlytume peržiūrėti jungtuko „ar“ vartojimą, jį keičiant deriniu „ir (ar)“, tokiu būdu neribojant galimybės įgyti kvalifikaciją ir mokytis pagal valstybės finansuojamas neformaliojo profesinio mokymo programas. Kita vertus, nuostatą tikslinga peržiūrėti, nes nustačius, jog asmuo su negalia turi galimybę mokytis Lietuvos profesinio mokymo įstatymo, pagal kurį profesinis mokymas vykdomas pagal formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo programas (13 straipsnio 1 dalis), nustatyta tvarka, tampa nebeaiškus neformaliojo profesinio mokymo programų išskyrimo formuluotėje tikslingumas.

7. Užimtumo įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Užimtumo tarnyba organizuoja ir koordinuoja profesinės reabilitacijos paslaugų teikimą *Įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka*, todėl Projekto 10 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatą reikėtų sistemiškai suderinti. Be to, reikėtų įvertinti, kad vadovaujantis Projekto 22 straipsniu, profesinė reabilitacija - tai ne tik paslaugos, bet ir išmokos, todėl siūlome pirmiau minėtoje Projekto formuluotėje įvertinti žodžio „paslaugų“ tikslingumą.

8. Įvertinus tai, kad Vyriausybė tvirtina Nacionalinį pažangos planą, kuriame nustato tam tikros politikos strateginius tikslus ir (arba) pažangos uždavinius ir šiems uždaviniams įgyvendinti skirtas nacionalines plėtros programas, kuriose nustato pažangos priemones, siūlome pakoreguoti Projekto 12 straipsnio 1 dalies 2 punktą. Atitinkamai siūlome koreguoti ir šio straipsnio 2 dalies 4 punktą, nustatant, kad ministerija dalyvauja rengiant Nacionalinį pažangos planą ir jame nustatant asmens su negalia teisių apsaugos politikos strateginius tikslus ir (arba) pažangos uždavinius ir rengia šios politikos pažangos uždavinius įgyvendinančias nacionalines plėtros programas (ir toliau kaip siūloma tekste). Taip pat siūlytume atsisakyti vertinamo straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatos „duoda pavedimus Agentūrai ir kitoms pavaldžioms įstaigoms“ kaip perteklinės, nes abstraktus santykis su kitais viešojo administravimo subjektais neatskleidžiant turinio nesukuria teisinės reikšmės. Be to, formuluotėje būtų tikslingiau vietoj žodžio „pasiūlymus“ įrašyti žodį „rekomendacijas“.

9. Manome, kad Projekto 13 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyta Asmens su negalia gerovės tarybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Taryba) funkcija – vertinti, ar teisės aktai

neprieštarauja Įstatymui, yra suformuluota nekorektiškai, nes Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme yra įtvirtinta administracinių teismų kompetencija nagrinėti normines administracines bylas – atlikti konkretaus norminio administracinio akto (ar jo dalies) atitikties aukštesnės galios teisės aktams (teisės aktui ar jo daliai) tyrimą ir tokia teisėtumo patikra sukelia konkrečias teises pasekmes. Įvertinus tai, kad Taryba būtų visuomeninė institucija, siūlytume nuostatą formuluoti apsiribojant siūlomų ar įgyvendinamų priemonių, susijusių su asmens su negalia teisių apsauga, vertinimu arba viešojo administravimo ar ūkio subjektų priimtų teisės aktų ar veiksmų (neveikimo) atitikties Įstatyme įtvirtintiems pagrindiniams asmens su negalia teisių apsaugos įgyvendinimo principams ir (ar) suderinamumu su Įstatymo nuostatomis vertinimu ar pan.

10. Siekiant reguliavimo aiškumo, Projekto 14 straipsnio 1 dalyje siūlome atskleisti nuostatą „inovatyvios priemonės“ (3 punktas), žodį „prisideda“ keisti žodžiu „dalyvauja“ (4 punktas, atitinkamai šis patikslinimas taikytinas ir Projekto 15 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatai, priešingu atveju turėtų būti apibrėžtas žodžio „prisideda“ turinys), atsisakyti nuostatos „rengia ir priima teisės aktus pagal savo kompetenciją“ (5 punktas) kaip perteklinės ir nederančios su prieš tai esančia nuostata dėl *siūlymų* (taisyti į „pasiūlymų“) teikimo. Be to, siūlome apibrėžti, kas priimant sprendimą dėl neįgalumo lygio bei dalyvumo lygio būtų laikoma „atsiradimo laikas“ (7 punktas), kai pagal sąvokų apibrėžtis šie lygiai savo esme reiškia asmens su negalia galimybių ir pajėgumo įvertinimą ir nustatymą.

11. Atkreipiame dėmesį, kad Projekto 15 straipsnio 2 dalyje yra nustatomas reguliavimas dėl asmenų su negalia reikalų koordinavimo funkcijos vykdymo savivaldybės administracijai bei šios funkcijos finansavimo, tačiau koordinatoriaus pareigybės steigimas nėra reguliuojamas, nors Projektą aiškinamajame rašte toks reguliavimas yra aptariamas, numatomas šios nuostatos įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimas. Siūlome pašalinti neatitikimus, patikslinant aiškinamąjį raštą. Pastebėtina ir tai, kad jei koordinatoriaus pareigybės steigimas išlieka aktualus, turėtų būti pakartotinai įvertinta Teisingumo ministerijos išvadoje pateikta pastaba dėl tokio reguliavimo tikslingumo bei suderinamumo su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu.

12. Projekto 18 straipsnio 4 dalyje nustatoma, kad dalyvumas įvertinamas procentais, tačiau pastebime, kad Projekto 14 straipsnio 1 dalies 7 punkto b papunktyje nurodomi *netekto dalyvumo* procentai, todėl, siekiant reguliavimo aiškumo, siūlome sistemiškai suderinti vertinamas nuostatas tarpusavyje. Be to, jei numatoma taikyti ir netekto dalyvumo sąvoką, ji turėtų būti apibrėžta įstatyminiu lygmeniu.

13. Pastebime, kad lieka nereguluota kokia tvarka, kokio subjekto nustatyta (nustatyta kokiam teisės akte) asmens su negalia automobilio statymo kortelės teise gali pasinaudoti Projekto 21 straipsnio 2 dalyje nustatyti subjektai, kuriems nustatytas neįgalumo lygis, jei jie yra nepilnamečiai. Siūlome papildyti 21 straipsnį šiuo aspektu.

14. Projekto 21 straipsnio 2 dalies 4 punkte, siekiant nuostatos norminio pobūdžio, siūlome atsisakyti žodžio „pavyzdžiui“.

15. Siekiant ateityje išvengti Įstatymo tikslinimo dėl Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo pakeitimų, siūlytume įvertinti Projekto 26 straipsnio 2 dalyje nuorodos į konkretų Socialinių paslaugų įstatymo straipsnį bei jo dalį pateikimo tikslingumą - ar nebūtų

pakankama ir aišku nurodyti konkretų įstatymą ir jame nustatytą išsilavinimą, suteikiantį teisę dirbti socialiniu darbuotoju.

16. Atsižvelgiant į tai, kad teisės akte turėtų būti vengiama pateikti nekonkrečių nuorodų, Projekto 27 straipsnyje siūlome atsakyti nuostatos „kiti teisės aktai“, pateikiant sukonkretintą nuorodą į įgyvendinamuosius teisės aktus, ar kitus teisės aktus, reguliuojančius socialinių paslaugų teikimą, ar pan.

17. Siūlome pakartotinai įvertinti Teisingumo ministerijos išvadoje dėl vertinamų Projektų pateiktą pastabą dėl Projekto 31 straipsnio reguliavimo ir tikslingumo jame nustatyti kriterijus ar aplinkybes, kuriems esant būtų priimamas sprendimas dėl atvejo vadybos poreikio. Priešingu atveju, sudaromas neapibrėžtumas dėl atvejo vadybos taikymo apimties asmenų su negalia atžvilgiu (ar ši priemonė taikoma kiekvienam asmeniui nustačius neįgalumo ar dalyvumo lygį, ar tik atsižvelgiant į kompleksinės pagalbos poreikį ir reikalingos pagalbos teikimo galimybes, ar kita), be to, tampa neaišku, kokiais pagrindais vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministras ar jo įgaliotos įstaigos vadovas turės nustatyti atvejo vadybos asmeniui su negalia skyrimo, organizavimo ir vykdymo tvarką, t. y., procedūrines normas.

18. Projekto 31 straipsnio 4 dalyje turėtų būti aiškiai nurodoma, ar atvejo vadybos planas turi būti perduodamas visoms nurodytoms institucijoms, ar tik tom, kurios susijusios su atvejo vadybos plane nurodytos kompleksinės pagalbos pobūdžiu ir teikimu.

19. Pastebime, kad Projektų aiškinamajame rašte trūksta informacijos dėl Projekto Nr.1 2 straipsnio 6-8 dalyse nurodyto dalyvumo lygio konkrečių dydžių nustatymo motyvų, o taip pat pastebėtinas ir reguliavimo trūkumas dėl su šių nuostatų realizavimu susijusių aspektų, t. y., koks subjektas, kokiais terminais, kokia tvarka nustatys nurodytą dalyvumo lygį asmeniui, kuriam dabar nustatytas tam tikras specialiųjų poreikių lygis ir kuriam pareiga pačiam kreiptis dėl dalyvumo lygio nustatymo pagal naują reguliavimą nenustatoma. Siekiant aiškumo, siūlytina pildyti Projektą Nr.1 trūkstamu reguliavimu.

20. Siūlome įvertinti pereinamųjų nuostatų poreikį ir tuo atveju, jei turinčios įgaliojimus iki 2023 m. rugpjūčio 1 d. Ginčų komisijos gauti skundai (gauti iki pakeitimų įsigaliojimo), nebūtų baigti nagrinėti, pavyzdžiui, ar siekiant aiškumo, Projekto Nr.1 3 straipsnio 3 dalyje tikslinga nustatyti, koks subjektas (Lietuvos administracinių ginčų komisija) baigia nagrinėti gautus, bet nebaigtus nagrinėti, skundus.

21. Atsižvelgiant į Projekto nuostatas, pavyzdžiui, dėl Tarybos sudėties nustatymo, Projekto Nr.1 3 straipsnio 4 dalies nuostatoje dėl įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimo turi būti nurodyta ir Vyriausybė.

22. Pastebėtina, kad Projekto Nr.1 4 straipsnio 2 dalies nuostatos „informacijos prieinamumas“ turinys (ar šiuo atveju turimas mintyje informacijos teikimas asmeniui su negalia jo pasirinktu prieinamu bendravimo būdu?) nėra atskleistas, todėl siekiant aiškumo dėl *ex post* vertinimo metu numatomo atlikti įvertinimo, būtų tikslinga konkretizuoti šią nuostatą.

23. *Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymo Nr. XII-2507 pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas Nr.2) nauja redakcija dėstomo Tikslinių kompensacijų įstatymo (toliau - Tikslinių kompensacijų įstatymas)* 1 straipsnio 1 dalyje siūlytina formuluotėje „skyrimo ir mokėjimo tvarką“ atsakyti žodžio „tvarką“, paliekant nuostatą „skyrimą ir mokėjimą“, nes tai

atitinka keičiamo įstatymo reguliavimą, kai, pavyzdžiui, 5 straipsnyje nurodytos individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijų skyrimo ir mokėjimo tvarka bei individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijų skyrimo ir mokėjimo tvarka asmenims, kuriems taikomi Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai, bus tvirtinamos socialinės apsaugos ir darbo ministro.

24. Pastebime, kad 2022 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymo Nr.XII-2507 7 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr.XIV-1232, įsigaliosiantis 2023 m. sausio 1 d., numato kitokią 7 straipsnio 1 dalies 3 punkto formuluotę nei siūloma Tikslinių kompensacijų įstatyme, todėl siūlome nuostatas peržiūrėti ir suderinti.

25. Tikslinių kompensacijų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies antrajame sakinyje, teikiant nuorodą į šio straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktus, siūlytina vartoti jungtukų konstrukciją „ir (ar)“, neribojant nurodytų aplinkybių atsiradimo galimybių.

26. Tikslinių kompensacijų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje siūlome patikslinti nurodytą terminą, įrašant „per 10 dienų“.

27. Tikslinių kompensacijų įstatymo 7 straipsnio 4 dalies nuostatą tikslinga būtų patikslinti, formuluojant taip, kad būtų aišku, kokia informacija turima omenyje pirmojo sakinio nuostatoje „arba gavus šią informaciją“.

28. Pastebime, kad Tikslinių kompensacijų įstatymo 7 straipsnio 7 dalyje vartojama neapibrėžta „pareiškėjo“ sąvoka, todėl siekiant aiškumo siūlytina vertinamą nuostatą peržiūrėti, suderinant ją ir su įstatymo 5 straipsnio 12 dalies nuostata, kurioje lieka neatskleista, kokiam subjektui (jam?) būtų pranešama socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka.

29. Atsižvelgiant į tai, kad Tikslinių kompensacijų įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijas skiria ir moka savivaldybės administracija, Tikslinių kompensacijų įstatymo 8 straipsnyje neapibrėžta, koks tikslingumas teikti rekomendaciją (kokiam subjektui?) atlikus patikrinimą 8 straipsnio 2 dalyje nustatytu atveju, jei savivaldybės administracija ir atlieka patikrinimą. Siūlome vertinamą nuostatą patikslinti, sukonkretinant subjektą arba patikslinant reguliavimą dėl galimybės keisti paskirtos kompensacijos mokėjimo būdą - pinigais ar nepinigine forma.

30. Tikslinių kompensacijų įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje teikiamą reguliavimą siūlytina derinti su Projekto Nr.1 3 straipsnyje nustatytu sąvokų prilyginimu, pagal kurį sąvoka „specialusis nuolatinės slaugos poreikis“ tolygi sąvokai „individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos pirmo ir antro lygio poreikis“, todėl siūlytina įvertinti, ar vertinamoje 10 straipsnio 2 dalyje būtų pagrįsta išskirti du kriterijus. Kartu atkreiptinas dėmesys į nuostatos „nepilnametį vaiką su negalia“ netikslumą, nes sistemiškai vertinant ir Projekte nustatytą reguliavimą bei apibrėžtas sąvokas (pavyzdžiui, neįgalumo lygis) nuostata „nepilnametis vaikas“ nėra vartojama, o vartojama arba „vaikas su negalia“, arba „nepilnametis“.

31. Projekto Nr.2 2 straipsnio 3 dalies nuostata „šiuo laikotarpiu jiems nemokama“ suponuoja, kad laisvės atėmimo bausmės atlikimo laikotarpiu nemokama transporto išlaidų kompensacija už šį laikotarpį galėtų būti išmokėta vėliau, todėl, svarstyтина, ar neturėtų būti nustatytas aiškesnis reguliavimas, pavyzdžiui, kad paskirtosios mokėjimas nutraukiamas arba ši kompensacija neskiriama ir nemokama, ar pan.

32. Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 2, 3, 5, 11, 13, 14, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr.3) 6 straipsnyje keičiamos įstatymo 14 straipsnio 9 dalies pakeitime siūlome atsisakyti klaidinančios nuostatos „neskaitant šioje dalyje nurodytų pagrindų“, kuri gali būti suprantama skirtingai.

33. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 5, 7 ir 15¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 4) 3 straipsnyje dėstomame pakeitime, vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, 121 punktu, siūlome skaičių „1“ rašyti žodžiu, o ne skaitmeniu.

34. Siūlytina papildyti Projektą Nr.4 ir Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 9 punkto, nustatančio atskirų sporto varžybų *neįgaliesiems* rengimą, pakeitimu. Atitinkamai patikslinant ir Projekto Nr. 4 pavadinimą bei lydimuosius dokumentus (Vyriausybės nutarimą, Projektą aiškinamąjį raštą).

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Tatjana Knyzienė